

تبیین شاخص‌های ارتقاء کیفیت‌های محیطی در خیابان‌های شهری؛ بررسی و یکپارچه‌سازی اصول نظری و معیارهای عملی

کیانوش اسکندری*^۱، عبدالحمید قنبران^۲، سید باقر حسینی^۳، رضا پرویزی^۴

۱. کارشناسی ارشد طراحی شهری، دانشکده معماری و شهرسازی، موسسه آموزش عالی دیلمان، لاهیجان، ایران
۲. دانشیار شهرسازی، دانشکده مهندسی معماری و شهرسازی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، تهران، ایران
۳. دانشیار معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت، تهران، ایران
۴. مربی معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، موسسه آموزش عالی دیلمان، لاهیجان، ایران

چکیده

امروزه با توجه به شرایط قرن حاضر و مطرح شدن مسائلی بس مهم از قبیل آزادی و تکنولوژی و حقوق شهری، انسان‌ها طالب مداخله و حضور و حاکمیت بیشتری بر فضاهای مورد استفاده در بسترهای شهری هستند. یکی از مهم‌ترین این فضاها خیابان‌های شهری است؛ عملاً خیابان‌های شهری همچون بسترهایی هستند که عناصرشان (انسان‌ها) در ارتباط با یکدیگر (روابط اجتماعی) نیازمند برخی از الزامات اند (کیفیت‌های محیطی) تا بتوانند کل بزرگتر خود را (محیط شهری) ارتقاء بخشند. لذا تحقق این امر نیازمند برخی از اصول و معیارهاست که بایستی تجمیع شود. این موارد عملاً از دو بخش نظری و عملی تشکیل می‌شود و معضل امروزی در تبیین اصول و معیارها نیز غفلت از بخش نظری و یا عملی است. بدین ترتیب در این پژوهش سعی شده است تا در ابتدا از طریق روش تحلیل محتوا و مقایسه تطبیقی، اصول نظری موثر بر ارتقاء کیفیت محیطی جمع‌بندی شود، که حاصل تجمیع نظریات اندیشمندان کیفیت محیط شهری است. سپس در ادامه سعی شده تا با بررسی چندین پروژه و نمونه اجرا شده در مقیاس خرد و کلان نیز برخی از معیارهای عملی ارتقاء کیفیت محیطی گردآوری شود. بدین منوال، الزامات ارتقاء کیفیت محیطی خیابان‌های شهری بر اساس ۲۱ شاخص تبیین شده است؛ همین‌طور به دلیل پرهیز از ایجاد ابهام و پیچیدگی در شاخص‌های مذکور، سعی شده تا این موارد در قالبی از ۵ مولفه عملکردی، بصری، اجتماعی، ادراکی و زیست محیطی دسته‌بندی شوند. عملاً تأکید بر این ۲۱ شاخصه و در نظر داشتن ۵ مولفه مذکور موجب می‌شود تا نقش اصلی خیابان‌های شهری را برجسته‌تر شده و لذا فضاهای شهری موفق‌تری حاصل شود.

واژگان کلیدی: کیفیت محیطی، فضاهای شهری، خیابان، ارزش‌های کالبدی_ اجتماعی

*کیانوش اسکندری